

Vård- och omsorgsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till omsorgsnämnden

Datum:
2024-11-07

Diarienummer:
OSN-2024-00714

Handläggare:
Daniel Karlsson

Svar på remiss avseende revidering av handlingsplan till kulturpolitiskt program 2025–2028

Förslag till beslut

Omsorgsnämnden beslutar

1. **att** avge yttrande till kommunstyrelsen enligt ärendets bilaga 4.

Ärendet

Kommunfullmäktige har beslutat att ge kulturnämnden i uppdrag att ta fram en ny handlingsplan till det kulturpolitiska programmet för perioden efter år 2023. Omsorgsnämnden har fått förslaget till ny handlingsplan på remiss för synpunkter, inför slutlig beredning och antagande i kommunstyrelsen. Remissen innefattar endast förslaget till handlingsplan, inte själva kulturpolitiska programmet som sådant.

I yttrandet framhålls att omsorgsnämnden över lag ställer sig positiv till förslaget till handlingsplan. Nämnden har därtill lämnat några mer generella synpunkter och kommenterat en specifik åtgärd i handlingsplanen.

Beredning

Ärendet har beretts på avdelningen för systemledning, enheten för strategiskt stöd.

Föredragning

Kulturpolitiskt program för Uppsala kommun och tillhörande handlingsplan för år 2020–2023 antogs av kommunfullmäktige i februari 2020. I samband med uppföljningen av program och planer 2022 beslutade kommunfullmäktige att ge kulturnämnden i uppdrag att ta fram en ny handlingsplan till det kulturpolitiska programmet för perioden efter år 2023.

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen har i dialog med berörda förvaltningar och bolag inom kommunkoncernen arbetat fram en ny handlingsplan för perioden 2025–2028. Berörda nämnder och bolagsstyrelser ges nu möjlighet att lämna synpunkter på förslaget till ny handlingsplan, inför slutlig beredning och antagande i kommunstyrelsen. Remissen innefattar endast förslaget till handlingsplan, inte själva kulturpolitiska programmet som sådant som endast bifogas för kännedom.

I yttrandet framhålls att omsorgsnämnden över lag ställer sig positiv till förslaget till handlingsplan. Nämnden har lämnat några mer generella synpunkter med fokus kulturell inkludering för nämndens målgrupper utifrån perspektiven jämlikhet, prioriterade målgrupper samt begrepp och definitioner. Därtill har en specifik åtgärd i handlingsplanen kommenterats.

Ekonomiska konsekvenser

Ej aktuellt med föreliggande förslag till beslut.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 7 november 2024
- Bilaga 1, Förslag till handlingsplan till kulturpolitiskt program 2025–2028
- Bilaga 2, Kulturpolitiskt program för Uppsala kommun
- Bilaga 3, Följebrev till remiss
- Bilaga 4, Yttrande om handlingsplan till kulturpolitiskt program för år 2025–2028

Vård- och omsorgsförvaltningen

Lenita Granlund
Förvaltningsdirektör

Aktiverande styrdokument

Datum:
2024-09-26

Diarienummer:
KTN-2024-00424

Beslutsfattare:
Kommunstyrelsen

Dokumentansvarig:
Kulturnämnden

Handlingsplan till kulturpolitiskt program för år 2025–2028

FÖRSLAG

Översiktsplan

Mål och budget

Verksamhetsplaner och affärsplaner

Program

Handlingsplaner och övriga planer

Inledning

Kulturpolitiskt program och tillhörande handlingsplan styr och tydliggör mål och inriktning för Uppsala kommuns kulturpolitik och synliggör kommunens ambitionsnivå inom kulturområdet. Handlingsplanen förtydligar och säkrar programmets implementering, genomförande av målsättningar och åtgärder samt uppföljning av dessa.

Kulturpolitiskt program för Uppsala kommun syftar till att kultur får en tydlig och starkare roll i samhället. En viktig satsning som genomsyrar kommunens arbete inom såväl kulturområdet som andra områden, är målet att Uppsala blir europeisk kulturhuvudstad år 2029. Med kulturhuvudstadsåret 2029 vill Uppsala utforska kultur som drivkraft i utvecklingen av den hållbara staden. Satsningen ska presentera ett kulturprogram som förvånar, berör, förändrar och flyttar fram positionerna för hur Uppsala kan fortsätta utvecklas till en stad och kommun där vi lever bättre tillsammans i balans med planetens kapacitet. Detta görs i bred samverkan och med aktivt deltagande från invånarna.

Syfte

Handlingsplanen ger en samlad bild av vilka åtgärder som behövs för att kulturområdet ska utvecklas i enlighet med målen och inriktningen i Uppsala kommuns kulturpolitiska program. Handlingsplanen förtydligar nämnders och bolagsstyrelsers ansvar och roller för genomförande av programmets måluppfyllelse, i relation till deras reglemente och ägardirektiv. Den fokuserar på åtgärder som tydliggör ambitionsnivån och visar på nödvändiga förändringar.

Omfattning

Handlingsplanen riktas till hela kommunkoncernen. Handlingsplanen gäller under perioden 2025–2028 men kommer årligen att följas upp och vid behov revideras. Handlingsplanen kompletterar andra styrdokument inom Uppsala kommun samt lagstiftning inom kulturområdet.

Ansvar, genomförande och spridning

Kommunstyrelsen fattar beslut om handlingsplanen. Kulturnämnden har efter beslut i kommunstyrelsen huvudansvar för planen.

Alla nämnder och bolag som anges i handlingsplanen har ansvar för att genomföra planen. För varje åtgärd i planen finns en nämnd eller ett bolag som har ett särskilt ansvar att genomföra åtgärden eller för att samordna genomförandet. Nämnder och bolag kan även vara delansvariga för genomförandet av åtgärder.

Innehållet i handlingsplanen kommuniceras efter politiskt beslut via kommunens webbsida, internt och externt. Åtgärderna implementeras i samband med beredningen av nämndernas verksamhetsplaner och bolagens affärsplaner.

Målen åtgärder, indikatorer samt ansvariga

Det kulturpolitiska programmet och handlingsplanen har tre målområden.

Det första området, kulturell delaktighet, avser möjligheten för kommunens invånare att utöva och uppleva kultur.

Det andra området, konstpolitik, har de olika konstområdena och deras utveckling i fokus. Konst är här synonymt med konstformerna, det vill säga inte enbart bildkonst, och innebär gestaltning av upplevelser, idéer och kunskap i konstnärlig form inom till exempel litteratur, musik, teater, dans, bild- och formkonst samt filmkonst.

Det tredje området, kulturplanering, har samhällsutvecklingen i fokus. Kulturplanering handlar om samspelet mellan kultur, plats och identitet. Kulturplanering innefattar kulturarv och kulturmiljö, men också områden som kultur inom samhälls- och stadsplanering, besöksnäring samt kulturella och kreativa näringar.

Målområde 1. Allas möjlighet att vara kulturellt delaktiga

Uppsala kommun ska underlätta för alla att ta del av kultur och uppmuntra till eget skapande. Mångfald, bildning och förståelse bidrar till ett mer jämlikt, demokratiskt, socialt och kulturellt hållbart samhälle. Kulturpolitiken utformas ur ett invånarperspektiv.

Uppsala kommuns politik för kulturell delaktighet ska

- främja allas möjlighet att ta del av och skapa kultur,
- främja demokrati, delaktighet och bildning,
- främja barns och ungas rätt till kultur och inflytande.

Åtgärd	Samordnare	Delansvarig	Årtal
1. Utveckla strukturer för ökad och effektivare samverkan kring kulturverksamhet för äldre och personer med funktionsnedsättning inom vård och omsorg.	KTN	OSN, ÄLN	2025–2028
2. Undersöka vilka målgrupper som nås och kulturuttryck som representeras i kommunkoncernens kulturverksamhet, som underlag för utvecklingsarbete.	KTN	UKK, UST	2025–2026
3. Utveckla metoder och former för att främja kommuninvånarnas inflytande, engagemang och medskapande i kulturlivet.	KTN	KS, IFN, UBN, ÄLN, OSN, AMN, SCN	2025–2028

4. Starta och utveckla en årlig kunskapshöjande mötesplats för civilsamhället inom kulturområdet och det professionella fria kulturlivet.	KTN	UKK, UST, KS	2025–2028
5. Utveckla samarbetet mellan studentorganisationer kopplade till lärosäten, kulturinstitutioner och kommun för att främja kreativa initiativ och bättre integrera studenter i kulturlivet i stort.	KTN	KS	2025–2028
6. Utveckla strukturer för ökad och effektivare samverkan kring kultur för, av och med barn och unga, på jämlika villkor.	KTN	UBN, UST, UKK, IFN, OSN	2025–2028

Indikatorer

- Andel publik eller deltagare i kommunkoncernens egenproducerade kulturverksamhet, utifrån relevanta socioekonomiska faktorer.
- Fördelning av genrer/kulturuttryck i andelar av kommunkoncernens egenproducerade kulturverksamhet.
- Elever i musik- eller kulturskola, 6–19 år, andel av invånarna i samma ålder (källa Kulturrådet).
- Nöjdhet med bibliotekets utbud och främjande av lokalt kulturliv (källa SCB:s medborgarundersökning).

Målområde 2. Konstpolitik för ett vitalt och blomstrande samhälle

Uppsala kommun ska skapa goda och hållbara villkor för konsten och kulturskaparna. Ett starkt och fritt kulturliv är en av grundpelarna i ett demokratiskt samhälle. Kulturskaparna och kulturinstitutionerna utgör stommen i kulturlivet. Ett långsiktigt, hållbart och dynamiskt kulturliv ger kulturskaparna möjlighet att fördjupa och utveckla sitt skapande och att interagera med samhället.

Uppsala kommuns konstpolitik ska

- värna konstens integritet, oberoende och egenvärde,
- främja konstnärlig kvalitet,
- stärka kreativitet, konstnärlig mångfald och utveckling,
- verka för hållbara villkor för konstformer och kulturskapare,
- verka för konstnärliga och kulturellt orienterade utbildningar.

Åtgärd	Samordnare	Delansvarig	Årtal
7. Med ambitionen att Uppsala blir europeisk kulturhuvudstad år 2029, strategiskt förstärka och tydligt rikta kulturella utvecklingsinsatser. Med kultur som central drivkraft, säkerställa en ökad delaktighet, stimulera kreativitet och främja en hållbar framtid för Uppsala kommun.	KS	Alla	2025–2028
8. Främja förutsättningar för ett fritt kulturliv att verka och utvecklas i Uppsala kommun, genom att kartlägga och synliggöra dess värde i det kulturella ekosystemet.	KTN	UKK, UST, DUAB, UKAF, KS	2025–2026
9. Utveckla internationellt, nationellt och regionalt konst- och kulturutbyte, bland annat genom deltagande i europeiska nätverk och partnerskap.	KTN	UKK, UST, DUAB, KS	2025–2028
10. Utveckla ökad samverkan mellan kulturinstitutioner och det fria kulturlivet, samt öka samordningen inom kommunkoncernen kring detta.	KTN	UKK, UST, DUAB, UKAF	2025–2028
11. Utveckla infrastrukturen för professionell dans och cirkus genom att tillgängliggöra och anpassa scener.	KTN	KS, IFN, UKK, UST, UKAF	2025–2028
12. Bibehålla nuvarande inriktningar samt planera för att starta teater- respektive dansinriktning inom det estetiska programmet i gymnasieskolan.	UBN	KTN, UKK, UST	2025–2028
13. Samverka med olika utbildningsaktörer i kommunen kring konstnärliga och kulturellt orienterade utbildningar, gällande kunskap om behov, möjligheter till nya utbildningar, fortbildning och praktikplatser.	KTN	KS, UBN, AMN, UKK, UST	2025–2028

Indikatorer

- Verksamhetsbidrag och projektbidrag till det fria kulturlivet, totalt fördelad summa samt andel fördelad av totalt ansökt summa.
- Kostnad för kulturverksamhet, kronor per invånare (källa SCB:s räkenskaps-sammandrag).
- Kostnad för kulturverksamhet, andel av total driftskostnad (källa SCB:s räkenskaps-sammandrag).

Målområde 3. Kulturplanering för en attraktiv, växande och hållbar kommun

Uppsala kommuns kulturplanering bidrar till att skapa ett socialt och kulturellt hållbart samhälle att leva, verka och vistas i. Det ska vara möjligt att uppleva och utöva kultur i hela kommunen. Målet är att erbjuda en attraktiv livsmiljö och att öka tillgängligheten till kultur. Konst och kultur medverkar till att utveckla och stärka kommunens identitet som dynamisk och hållbart växande kommun. All kulturplanering ska genomsyras av ambitionen att vara tillgänglig, jämställd och beakta barns och ungas rätt till kultur.

Uppsala kommuns kulturplanering ska

- vara en integrerad del av samhällsplaneringen,
- utveckla det offentliga rummet genom konstnärlig gestaltning,
- främja kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
- utveckla kulturella mötesplatser,
- främja kulturella och kreativa näringar.

Åtgärd	Samordnare	Delansvarig	Årtal
14. Fördjupa kunskapen om och utveckla det kulturella hållbarhetsperspektivet, samt säkerställa att det får en tydlig och definierad plats i samhällsbyggnadsprocessen.	KS	KTN, GSN, PBN	2025–2028
15. Värna befintliga och främja nyskapande av lokaler och ytor för utställningar, evenemang, eget skapande och annan kulturverksamhet vid om- och nybyggnation i Uppsala kommun.	KS	PBN, KTN, GSN, UHAB, UKAF	2025–2028
16. Utarbeta och använda metoder där kultur används för att göra invånarna delaktiga i samhällsplaneringen.	KS	KTN, PBN, GSN	2025–2028

17. Samordna och utveckla samverkan kring gestaltad livsmiljö och aktivering av platser genom kultur, inom kommunkoncernen samt med civilsamhället och näringslivet.	KTN	KS, PBN, GSN, DUAB, UKAF	2025–2028
18. Utveckla strukturer för ökad samverkan inom kommunen i kulturmiljö- och kulturarvsfrågor.	KTN	PBN, GSN, KS	2025–2028
19. Öka kunskapen om utvecklingspotential hos kulturmiljöer och kulturarv i kommunen, ur ett näringslivsperspektiv.	KS	DUAB, KTN, PBN, UKAF	2025–2028
20. Utveckla arbetet med att levandegöra och förmedla natur- och kulturarvet i Uppsala kommun.	KTN	KS, GSN, DUAB	2025–2028
21. Ta fram kunskapsunderlag för kulturmiljö och kulturarv avseende bebyggelse under perioden 1980–2010.	PBN	KTN	2025–2028
22. Främja, stärka och utveckla kulturella mötesplatser i hela kommunen, såväl kommunalt drivna som skapade av civilsamhället.	KTN	KS, IFN, ÄLN, OSN, GSN, PBN, UBN, UST, UKK, UKAF	2025–2028
23. Utveckla nätverk och stödjande arbete riktat till kulturella och kreativa näringar, bland annat gällande verksamhetslokaler och kompetensutveckling.	KS	KTN, PBN	2025–2028
24. Möjliggör för en mångfald av aktörer att finansiera kulturlivet i Uppsala kommun.			

Indikatorer

- Antal nya eller förbättrade platser/lokaler för kulturverksamhet i fastigheter kommunkoncernen äger.

- Närhet till platser/lokaler för kulturverksamhet för kommuninvånarna, i olika delar av kommunen.
- Antal sysselsatta och omsättning inom kulturella och kreativa näringar i kommunen.

Uppföljning

Kulturnämnden är ansvarig för handlingsplanen och har därmed det övergripande ansvaret för uppföljning och utvärdering av handlingsplanen. Alla nämnder och bolagsstyrelser ska årligen redovisa resultatet av sitt arbete med att uppfylla de uppställda målen till kommunstyrelsen. Kulturnämnden följer upp program och handlingsplan i ordinarie programuppföljning. Kommunstyrelsen kan revidera handlingsplanen vid behov. Revidering ska ske genom gemensam beredning.

Förkortningar

AMN	Arbetsmarknadsnämnden
DUAB	Destination Uppsala AB
GSN	Gatu- och samhällsmiljönämnden
IFN	Idrotts- och fritidsnämnden
KS	Kommunstyrelsen
KTN	Kulturnämnden
OSN	Omsorgsnämnden
PBN	Plan- och byggnadsnämnden
SCN	Socialnämnden
UBN	Utbildningsnämnden
UHAB	Uppsalahem AB
UKAF	Uppsala kommun arenor och fastigheter AB
UKK	Uppsala konsert och kongress AB
UST	Uppsala stadsteater AB
ÄLN	Äldrenämnden

Relaterade dokument

- Kulturpolitiskt program för Uppsala kommun
- Biblioteksplan för Uppsala kommun
- Lokalförsörjningsplan för kultur- och fritidslokaler i Uppsala kommun
- Uppsala kommuns ansökan om europeisk kulturhuvudstad 2029

Aktiverande styrdokument

Beslutsfattare:
Kommunfullmäktige

Dokumentansvarig:
Kulturnämnden

Datum:
2020-02-24

Diarienummer:
KSN-2019-0323

Kulturpolitiskt program för Uppsala kommun

Översiktsplan

Mål och budget

Program

Verksamhetsplaner och affärsplaner

Handlingsplaner och övriga planer

Inledning

Uppsala har unika förutsättningar inom konst- och kulturområdet, med ett rikt kulturarv, många kulturskapare och ett levande kulturliv. Impulser utifrån berikar och utmanar. Alla, enskilda, föreningar och institutioner, är viktiga kulturbärare. Såväl staden som omgivande landsbygd ska kunna delta på goda villkor i kulturens olika aktiviteter.

Ett starkt, fritt och självständigt konst- och kulturliv som präglas av mångfald och kvalitet är grundläggande i ett demokratiskt samhälle. Uppsala ska ha ett konst- och kulturliv där alla kan delta. Barn och unga är en prioriterad grupp.

Kulturpolitik har kopplingar till många andra politikområden. Kultur kan bidra till innovation, arbetstillfällen, tillväxt, integration och trygghet. Det finns en risk att kultur reduceras till en instrumentell betydelse. Kultur blir då ett medel för att uppnå andra syften än kulturupplevelsen i sig.

Ett konst- och kulturliv som präglas av mod, bildning och nytänkande ger Uppsalas samtid och rika historia en levande gestaltning. Att uppleva konst och kultur är ett mål i sig. I samhället finns tydliga tecken på att yttrandefrihet och konstnärlig frihet utsätts för prövningar och begränsningar. Därmed ökar behovet av att säkerställa goda förutsättningar för ett fritt kulturliv.

Det kulturpolitiska programmet vill lyfta och stärka kulturens roll i ett hållbart samhälle men programmet syftar också till att stärka konst och kultur för dess egen betydelse. Programmet vill också förmedla en vision om att Uppsala är en av Europas attraktiva kulturstäder med internationell lyskraft.

Syfte

Syftet med Uppsala kommuns kulturpolitiska program är att kulturen ska få en tydlig och starkare roll i samhället. Programmet anger och tydliggör målen och inriktningen för kommunens kulturpolitik och synliggör ambitionsnivån inom kulturområdet.

Omfattning

Kulturpolitiskt program för Uppsala kommun anger mål och inriktning för kommunens kulturpolitik från och med år 2020. Det antas av kommunfullmäktige och gäller alla nämnder och bolagsstyrelser. Programmet har tagits fram utifrån medborgardialoger, dialoger med det professionella kulturlivet samt genom gemensam beredning inom kommunen med politiker och tjänstepersoner.

Till programmet knyts en handlingsplan som kommunstyrelsen beslutar om. Handlingsplanen definierar nämnders och styrelserns ansvar och prioriterade åtgärder utifrån programmets målområden.

Programmet tar avstamp i de nationella kulturpolitiska målen. Statliga medel till kultur fördelas enligt en samverkansmodell. Den innebär att staten för en dialog med regioner utifrån de kulturplaner som regionerna är skyldiga att upprätta. Uppsala kommuns kulturpolitiska program och handlingsplan följer samma struktur som Region Uppsala använder i sin kulturplan.

Uppsala kommuns idrotts- och fritidspolitiska program gäller i princip för alla typer av fritidsaktiviteter. Det kulturpolitiska programmets inriktning gränsar till detta. Dessa två program kompletterar därmed varandra för att skapa en sammanhållen kultur- och fritidspolitik.

Ansvar, genomförande och spridning

Kommunfullmäktige fattar beslut om programmet. Kulturnämnden har huvudansvaret för att samordna programmets genomförande och uppföljning. Kulturnämnden ansvarar också för att göra programmet känt och att vid behov stödja andra nämnder och bolagsstyrelser i genomförandet. Alla nämnder och bolagsstyrelser är ansvariga för att implementera programmet i sin verksamhet och genomföra de åtgärder som de ansvarar för i enlighet med handlingsplanen.

Definition och begrepp

Kultur

I en vid definition innefattar begreppet kultur alla de andliga, materiella, intellektuella och känslomässiga egenskaper som utgör ett samhälle eller en grupp människor. Kultur innefattar livsstilar, traditioner och mycket annat. Detta är det så kallade antropologiska kulturbegreppet.

Det humanistiska och konstnärligt orienterade kulturbegreppet kallas även för det kvalitativa kulturbegreppet. Konst ingår i begreppet kultur och avser i programmet skapandet inom olika konstarter. Begreppet kulturpolitik syftar främst till kultur i humanistisk betydelse. Det humanistiska kulturbegreppet är också en vanlig definition och förståelse av kultur. Det är den betydelsen som används i tidningar som har kulturdelar, i kulturprogram på radio och tv och liknande. Det är det humanistiska kulturbegreppet som används i det här programmet.

Konst och konstnär/kulturskapare

Konst ingår i begreppet kultur och avser här yttringar inom de olika konstarterna/formerna - inte enbart bildkonst. Med konstnär menas inte enbart bildkonstnär utan även konstnärer/kulturskapare inom andra konstområden såsom till exempel litteratur och dans.

Principen om armlängds avstånd

Armlängds avstånd innebär att politiker beslutar om mål, riktlinjer och ekonomiska ramar för den offentligt finansierade kulturen men inte om det konstnärliga innehållet. De konstnärliga bedömningarna eller andra kvalitativa bedömningar överläts till konstnärliga ledare, ämnesexperter och sakkunniga. Principen om armlängds avstånd handlar både om demokrati och yttrandefrihet, men även om konstnärlig kvalitet och integritet.

Kulturellt hållbart samhälle

I Uppsala kommun används tre hållbarhetsperspektiv, det ekologiska, det ekonomiska och det sociala. Ett kulturellt hållbart samhälle kan ses som en del av alla tre perspektiven men sorteras oftast in som en del av det sociala hållbarhetsperspektivet.

Ett kulturellt hållbart samhälle är vidare än det sociala hållbarhetsperspektivet. Det kulturellt hållbara samhället hävdar konstens integritet, oberoende, egenvärde samt hållbara villkor för konst och konstnärer. Det främjar demokrati, jämlikhet och delaktighet samt konstnärlig yttrandefrihet och kvalitet. Det ger lust och motivation att ta del av konst och kultur och att själv skapa. Det kan även öka den sociala sammanhållningen. I ett kulturellt hållbart samhälle är livsmiljön attraktiv och kommunens karaktär och historia tydlig. Kulturarv värnas, vårdas, tillgängliggörs och utvecklas. I ett kulturellt hållbart samhälle finns goda förutsättningar för hållbar stadsutveckling i hela kommunen och möjlighet till medborgarinflytande över den fysiska miljön.

Kulturarv

Kulturarv avser alla materiella och immateriella uttryck för mänsklig påverkan som till exempel spår, lämningar, föremål, konstruktioner, miljöer, system, strukturer, handlingar, verksamheter, traditioner, namnskick, kunskaper med mera. Oavsett om det skrivs i obestämd eller bestämd form – kulturarv eller kulturarvet – innefattar det en mångfald av kulturarv. Ibland kan begreppet preciseras för att belysa särskilda delar av samhällsutvecklingen, såsom till exempel det biologiska kulturarvet, det industriella kulturarvet eller modernismens kulturarv.

Kulturmiljö

Kulturmiljö avser hela den av människor påverkade miljön. Kulturmiljön omfattar inte bara landskapets fysiska innehåll utan även immateriella företeelser som ortnamn eller berättelser som är knutna till en plats eller ett område. Kulturmiljön är en del av kulturarvet.

Kulturell mötesplats

Kulturella mötesplatser kan utgöras av institutioner, olika typer av samlingslokaler, offentliga platser inomhus eller utomhus. De kan även vara digitala.

Målområden för Uppsala kommuns kulturpolitik

Programmet omfattar följande tre målområden:

Det första området om kulturell delaktighet avser möjligheten för kommunens invånare att utöva och uppleva kultur.

Det andra området, konstpolitik, har de olika konstområdena och deras utveckling i fokus. Konst är här synonymt med konstformerna, dvs inte enbart bildkonst, och innebär gestaltning av upplevelser, idéer och kunskap i konstnärlig form inom till exempel litteratur, musik, teater, dans, bild- och formkonst samt filmkonst.

Det tredje området, kulturplanering, har samhällsutvecklingen i fokus. Kulturplanering handlar om samspelet mellan kultur, plats och identitet. Kulturplanering innefattar kulturarv och kulturmiljö, men också områden som kultur inom samhälls- och stadsplanering, besöksnäring samt kulturella och kreativa näringar.

Målområde 1 Allas möjlighet att vara kulturellt delaktiga

Uppsala kommun ska underlätta för alla att ta del av kultur och uppmuntra till eget skapande. Mångfald, bildning och förståelse bidrar till ett mer jämlikt, demokratiskt, socialt och kulturellt hållbart samhälle. Kulturpolitiken utformas ur ett medborgarperspektiv.

Uppsala kommuns politik för kulturell delaktighet ska

- främja allas möjlighet att ta del av och skapa kultur
- främja demokrati, delaktighet och bildning
- främja barns och ungas rätt till kultur och inflytande

Främja allas möjlighet att ta del av och skapa kultur

Möten med konst och kultur stödjer människors utveckling till självständigt och kritiskt tänkande, empatiska och kreativa individer. Kultur bidrar till kunskap, självinsikt, glädje, estetiska upplevelser och möten med det oväntade.

Kulturen ska ha en bredd som möter olika behov. Kulturens bredd och utbud ska särskilt beakta språkmångfald, personers ekonomiska möjligheter och inkludera ett genus-, jämställdhets- och HBTQ-perspektiv. Detta för att Uppsala kommuns kultur ska vara tillgänglig för alla invånare oavsett exempelvis bakgrund, ekonomi, könsidentitet.

Anpassning ska ske så att personer med begränsad fysisk rörlighet eller annan funktionsnedsättning ska kunna delta. Kommunen ska främja kulturdeltagande i grupper som tar del av kultur i mindre omfattning. Folkbildning såsom exempelvis studieförbundsverksamhet bidrar till personlig utveckling och livslångt lärande. Amatörkultur och ett aktivt föreningsliv är en tillgång och bidrar till ett dynamiskt och levande kulturliv och samhälle. Möjlighet till eget skapande ska stödjas.

Det ska vara möjligt att utöva och uppleva kultur oavsett var människor bor i kommunen. Den digitala utvecklingen tas tillvara för att öka tillgängligheten till kultur och ge bättre förutsättningar för eget skapande.

Information om kultur ska utvecklas och samordnas i högre utsträckning inom kommunen men också i samverkan med externa parter för att underlätta för invånare och besökare att ta del av kultur. Kulturarrangörer har här en nyckelroll.

Främja demokrati, delaktighet och bildning

I ett demokratiskt och jämlikt samhälle finns tillgång till fri information och möjlighet att bilda sig egna åsikter. Kulturinstitutionernas verksamhet speglar samhällets utveckling och erbjuder mötesplatser för upplevelser, information, kunskap och samtal och demokratiutveckling.

Människor med olika kulturell och etnisk bakgrund ska ges möjlighet att mötas. Interkulturell utveckling och mångfald bidrar till att skapa ett varierat kulturutbud. Internationella kontakter och utbyten ska främjas och öppenhet för kulturell förnyelse ska prägla verksamheten. Kulturverksamhet tar tillvara ett mångfaldsperspektiv och främjar integration. Sveriges nationella minoriteter har med sina erfarenheter, sin kultur och sina språk en särställning. Uppsala kommun ska främja nationella minoriteters språk och kultur. Uppsala kommun ska särskilt bejaka sitt uppdrag som finskt förvaltningsområde.

Främja barns och ungas rätt till kultur och inflytande

Barn och unga ska erbjudas möjligheter till en meningsfull fritid. Deras behov och önskemål ska respekteras och de ska ha möjlighet att påverka. Det ska finnas platser för kulturupplevelser, möten, inflytande och delaktighet. Barn och unga ska under sin uppväxt möta möjligheter att både utöva och uppleva kultur. De ska kunna utveckla sin kreativitet och själva pröva estetiska uttryck i sin vardag samt utveckla en känsla för estetiska värden. Kulturella uttryck ger barnet ytterligare ett språk och ett sätt att uttrycka sig genom. Barn och unga har rätt att få möjlighet att tillgodogöra sig ett sådant skapande språk. Det ska finnas förutsättningar för barns och ungas eget skapande, såväl i förskola och skola som under den fria tiden. Barn och unga ska ha möjlighet att till låg avgift delta i organiserad kulturpedagogisk verksamhet. De ska ha goda möjligheter att satsa på sina förmågor och intressen, självständigt eller tillsammans med andra, och ha möjlighet att ta initiativ till och ansvara för egna projekt och bidra till kommunens kulturliv.

Barns och ungas tillgång till professionell kultur ska främjas. Kultur ska vara en naturlig del av skoltiden och alla barn och unga ska vara garanterade att kunna ta del av professionella kulturupplevelser. Genom kulturpedagogisk verksamhet och kultur på lika villkor i skolan och på fritiden stärks barns och ungas tillgång till kultur.

Målområde 2 Konstpolitik för ett vitalt och blomstrande samhälle

Uppsala kommun ska skapa goda och hållbara villkor för konsten och kulturskaparna. Ett starkt och fritt kulturliv är en av grundpelarna i ett demokratiskt samhälle. Kulturskaparna och kulturinstitutionerna utgör stommen i kulturlivet. Ett långsiktigt, hållbart och dynamiskt kulturliv ger kulturskaparna möjlighet att fördjupa och utveckla sitt skapande och att interagera med samhället.

Uppsala kommuns konstpolitik ska

- värna konstens integritet, oberoende och egenvärde
- främja konstnärlig kvalitet
- stärka kreativitet, konstnärlig mångfald och utveckling
- verka för hållbara villkor för konstformer och kulturskapare
- verka för konstnärliga och kulturellt orienterade utbildningar

Värna konstens integritet, oberoende och egenvärde

Konsten har ett egenvärde och kulturskaparna ska kunna verka fritt, självständigt och obundet. Principen om armlängds avstånd ska tillämpas i Uppsala kommun.

Främja konstnärlig kvalitet

Den konstnärliga verksamheten ska vara av hög kvalitet. Vad som anses vara kvalitet varierar mellan tider och platser, från genre till genre och mellan grupper och individer. Kriterier kan vara originalitet och professionalitet i utövandet. Förmåga att kommunicera, utmana och beröra utgör viktiga faktorer för bedömning av kvalitet. Aktörerna inom kulturområdet har en nyckelroll i samtalet om vad som är konstnärlig kvalitet.

Stärka kreativitet, konstnärlig mångfald och utveckling

Ett samhälle behöver människor som ifrågasätter och kommenterar, lyfter fram alternativ och finner nya vägar att kommunicera. För att stärka den mångfald av uttryck som konsten omfattar behövs en väl fungerande kulturell infrastruktur, både vad gäller platser, stödformer och möjligheter till utbyten av olika slag. Ytterligare ett sätt att stärka mångfalden av uttryck är att hänsyn tas till genus, kulturell bakgrund och åldersspridning, vid val av konstnärer och liknande,

Samverkan mellan kulturinstitutioner och det fria kulturlivet ska utvecklas. Kulturinstitutionernas erfarenhet och stabilitet i samverkan med enskilda kulturskapares och grupperns flexibilitet och kreativitet skapar ett positivt flöde av erfarenheter och idéer som stärker utvecklingen inom kulturområdet.

Den obundenhet till plats som den digitala utvecklingen medför ska öka flödet av impulser i konstlivet. Inom områdena scenkonst, bild- och formkonst och litteratur finns behov av ökade satsningar i samverkan med olika aktörer.

Verka för hållbara villkor för konstformer och kulturskapare

Kulturskapare ska ges förutsättningar att verka, fördjupa och utveckla sitt skapande samt ingå i internationella och interkulturella utvecklingsprocesser och utbyten. Uppsala ska stödja nya, oprövade koncept och projekt, av både kulturskapare och arrangörer inom kulturområdet. Kommunen ska erbjuda goda förutsättningar för kulturell yrkesverksamhet genom fysiska lokaler för att skapa och synliggöra sitt skapande, skäliga ersättningar och möjlighet att söka kulturstöd och stipendier. Fler professionella kulturskapare ska ges förutsättningar att etablera sig i kommunen för att uppnå ett myllrande konst- och kulturliv.

Verka för konstnärliga och kulturellt orienterade utbildningar

Möjligheten till eget skapande och estetisk utbildning skapar en grund för ett konstnärligt yrkesval. Det ökar förståelsen för, och kunskapen om, de olika konstformerna. För att nå tillväxt och förnyelse inom konstlivet är konstnärliga utbildningar viktiga. Uppsala kommun ska verka för att det finns konstnärlig utbildning på alla nivåer i kommunen.

Målområde 3 Kulturplanering för en attraktiv, växande och hållbar kommun

Uppsala kommuns kulturplanering bidrar till att skapa ett socialt och kulturellt hållbart samhälle att leva, verka och vistas i. Det ska vara möjligt att uppleva och utöva kultur i hela kommunen. Målet är att erbjuda en attraktiv livsmiljö och att öka tillgängligheten till kultur. Konst och kultur medverkar till att utveckla och stärka kommunens identitet som dynamisk och hållbart växande kommun. All kulturplanering ska genomsyras av ambitionen att vara tillgänglig, jämställd och beakta barns och ungas rätt till kultur.

Uppsala kommuns kulturplanering ska

- vara en integrerad del av samhällsplaneringen
- utveckla det offentliga rummet genom konstnärlig gestaltning
- främja kulturarv som bevaras, används och utvecklas
- utveckla kulturella mötesplatser
- främja kulturella och kreativa näringar

Integrerad del av samhällsplaneringen

En väl fungerande kulturell infrastruktur ska vara en integrerad del av samhällsplaneringen. Tillgång till konst och kultur ska ha god geografisk spridning. Kulturens fysiska miljöer ska vara så utformade att de inkluderar människor med funktionsnedsättning. Rutiner som tydliggör kulturella värden i vardagsmiljön ska utvecklas. Byggnadskulturens betydelse, platsers karaktär och identitet är viktiga. Kulturvärden måste vara en självklar utgångspunkt och resurs. Förnyelsen ska präglas av historisk medvetenhet och arkitektonisk kvalitet. Tydliga principer utformas för att göra medborgarna delaktiga i kulturplaneringen.

Utveckla det offentliga rummet genom konstnärlig gestaltning

Konst i offentlig miljö sätter fokus på en plats, ger estetiska upplevelser, stimulerar till samtal och reflektion och erbjuder invånarna kvalitativ konst året om. Konsten kan bryta invanda mönster, skapa debatt, ifrågasätta och ge platser nya dimensioner. Uttrycken är varierade, materialen olika och konstnärerna utsedda för att öka bredden på influenser till samhället.

Konstnärlig gestaltning ska ingå som en självklar del i den fysiska planeringen. Olika platser har olika förutsättningar som kan tas till vara genom konst. Det finns riktlinjer för konstnärlig gestaltning som säkerställer kvalitet, en demokratisk urvalsprocess, mångfald och jämställdhet. En procent av kommunens investeringar avsätts till offentlig konst.

Kulturarv som bevaras, används och utvecklas

En mångfald av kulturarv är en självklar del av en god och stimulerande livsmiljö. Bevarandet av värdefulla kulturmiljöer är en förutsättning för en levande och attraktiv kommun och en viktig resurs för rekreation, lärande, friluftsliv och besöksnäring. Utveckling ska präglas av historisk medvetenhet, konstnärlig kreativitet och arkitektonisk kvalitet.

Museer och arkiv har en central roll för att levandegöra historien och belysa samtiden. Uppsala kommun ska verka för utveckling av kulturarvssektorn i samverkan med museerna, arkiven och övriga aktörer för att stärka beskrivningen av Uppsalas historia och identitet samt dess dragningskraft.

Utveckla kulturella mötesplatser

En växande kommun behöver kulturella mötesplatser för att skapa sammanhang, demokrati och inkludering i lokalsamhället samt ökad tillgänglighet till kulturupplevelser. Kulturella mötesplatser ska därför utvecklas och vidareutvecklas i stadsdelar och på landsbygden. Särskilt viktiga kulturella mötesplatser är biblioteken. Alla kommuninvånare ska ha god tillgång till bibliotek.

Tillgång till ändamålsenliga lokaler för kulturverksamhet är betydelsefullt för kulturlivets utveckling. Det behövs även väl fungerande plattformar där samtliga konstarter kan komma till uttryck och utvecklas. Dessa kan även vara digitala. När olika mötesplatser skapas ska dess möjlighet till olika kulturuttryck beaktas.

Främja kulturella och kreativa näringar

Uppsalas rika historia och kulturarv och ett nutida vitalt konst- och kulturliv som präglas av internationella influenser är en viktig del av Uppsalas identitet och en stor tillgång för näringsliv och besöksnäring. Med detta som utgångspunkt bör kultur och kreativa näringar uppmärksammas i besöks- och näringslivsutveckling.

Uppföljning

Kulturnämnden är ansvarig för programmet och har därmed det övergripande ansvaret för uppföljning och utvärdering av programmet. Alla nämnder och bolagsstyrelser ska årligen redovisa resultatet av sitt arbete med att uppfylla de uppställda målen till kommunfullmäktige. Kulturnämnden följer årligen upp program och handlingsplan i ordinarie programuppföljning. Kommunfullmäktige kan sedan revidera programmet vid behov. Eventuell revidering ska ske genom gemensam beredning.

Relaterade dokument

- Handlingsplan till kulturpolitiskt program för år 2020–2023
- Idrotts- och fritidspolitiskt program
- Policy för Hållbar utveckling, KF 2017
- Nationella kulturpolitiska mål
- Nationella mål för kulturmiljöarbete

- Regional kulturplan
- Regional utvecklingsstrategi för Uppsala län

Datum:
2024-09-26Diarienummer:
KSN-2024-01940

Kommunstyrelsen

BrevHandläggare:
Eva OlssonArbetsmarknadsnämnden
Gatu- och samhällsmiljönämnden
Idrotts- och fritidsnämnden
Omsorgsnämnden
Plan- och byggnadsnämnden
Socialnämnden
Utbildningsnämnden
Äldrenämnden
Destination Uppsala AB
Uppsalahem AB
Uppsala kommun arenor och fastigheter AB
Uppsala konsert och kongress AB
Uppsala stadsteater AB

Följebrev till remiss

Kommunstyrelsen beslutade 11 september 2024

- att under målområde 3 lägga till följande åtgärd: "Möjliggör för en mångfald av aktörer att finansiera kulturlivet i Uppsala kommun"
- att med ändringen ovan remittera förslag till handlingsplan till kulturpolitiskt program 2025–2028 till berörda nämnder och bolag för yttrande.

Om remissen

Remissen avser förslag till handlingsplan till kulturpolitiskt program för år 2025–2028.

Kulturpolitiskt program för Uppsala kommun samt tillhörande handlingsplan för år 2020–2023 antogs av kommunfullmäktige i februari 2020. Program och handlingsplan syftar till att kultur får en tydlig och starkare roll i samhället, och har tre målområden som rör kulturell delaktighet, konstpolitik och kulturplanering.

I samband med uppföljningen av program och planer 2022 beslutade kommunfullmäktige att ge kulturnämnden i uppdrag att ta fram en ny handlingsplan till det kulturpolitiska programmet för perioden efter år 2023. Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen har i dialog med berörda förvaltningar och bolag inom kommunkoncernen arbetat fram en ny handlingsplan för perioden 2025–2028. Förslaget till ny handlingsplan antogs av kulturnämnden 29 augusti 2024.

Berörda nämnder och bolagsstyrelser ges nu möjlighet att lämna synpunkter på förslaget till ny handlingsplan, inför slutlig beredning och antagande i kommunstyrelsen.

Lämna synpunkter

Synpunkter gällande åtgärdernas genomförbarhet önskas i första hand, men även allmänna kommentarer och synpunkter är välkomna.

Remissyttranden över förslag till handlingsplan till kulturpolitiskt program 2025–2028 ska vara inkomna senast 2 december 2024. Ange ärendets diarienummer.

Remissyttranden skickas till kommunledningskontoret@ uppsala.se

Frågor gällande handlingsplanen besvaras av Eva Olsson, eva.olsson2@ uppsala.se

Välkomna med synpunkter!

Erik Pelling (S)
Kommunstyrelsens ordförande

Omsorgsnämnden
Yttrande

Kommunstyrelsen

Handläggare:
Lena Sjöman, Daniel Karlsson

Yttrande om handlingsplan till kulturpolitiskt program för år 2025–2028

Omsorgsnämnden har tagit del av förslaget till handlingsplan och har följande synpunkter att anföra:

Omsorgsnämnden ser över lag positivt på förslaget till handlingsplan till kulturpolitiskt program för år 2025–2028. Dock vill nämnden lämna några kommentarer av mer strukturell, grundläggande karaktär som med fördel kan beaktas. Dessa kommentarer gäller bland annat otydligheter kring målsättningar och prioriterade målgrupper. Med handlingsplanen som styrande dokument kan dessa otydligheter få konsekvenser för nämndens målgrupper och verksamheter. Dock förefaller handlingsplanens åtgärder under målområde 1 på ett tydligare sätt uttrycka prioriteringar, målsättningar och målgrupper än vad målområdet självt gör, vilket är positivt.

Utöver detta lämnas även kommentar på en enskild åtgärd i handlingsplanen.

Om jämlikhet och prioriterade målgrupper

Rätten till kultur och inflytande betonas i FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och är en viktig aspekt av Uppsala kommuns åtagande för full delaktighet för målgruppen.

Handlingsplanens ambition och återkommande formulering om ”alla” som målgrupp för planens åtgärder skulle sannolikt bli mer träffsäker och jämlik med en tydligare styrning mot vissa målgrupper. Givet att förutsättningar och incitament för kulturell delaktighet och skapande varierar i befolkningen, med konsekvenser för exempelvis folkhälsan, hade det varit fördelaktigt med en tydligare styrning av resurser och insatser mot grupper med sämre förutsättningar och lägre grad av kulturell delaktighet. Vissa av dessa målgrupper innefattas av omsorgsnämndens ansvarsområde och det gemensamma kommunala ansvaret för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Förhoppningsvis innebär åtgärd 2 att denna typ av analyser och prioriteringar lyfts framgent.

Om normerande kulturbegrepp och kulturpolitik

Målområde 1 kan med fördel belysas och bearbetas med ett normkritiskt förhållningssätt. I nuläget används formuleringar som riskerar leda tanken till kulturskapande som entydigt intellektuellt och riskfritt och på ett sätt som kan vara problematiskt ur ett inkluderingsperspektiv, bland annat relativt delar av nämndens målgrupper.

Om enskilda åtgärder i handlingsplanen

Åtgärd 1

Det är väsentligt att uttolkningen av denna åtgärd omfattar personer med funktionsnedsättning generellt och inte enbart personer med insatser inom vård och omsorg.

Omsorgsnämnden

Asal Gohari
Ordförande

Peter Jernberg
Sekreterare